

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Vtrum inuidia sit vitium captale, & de filiabus eius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

ritatis, quando indignationis obiectum est non bonum proximi absolute, sed tale bonum, temporale prosperitatis, non hominis absolute, sed hominis talis, indigni: charitatis autem obiectum est bonum pro simi absolute. Non ergo ratio littere habet locum in amaratione, & indignatione, sicut in invidia, quae trahitur de bono proximi, quia excedit infra latitudinem boni absolute clauduntur, quae spectat ad bonum ipsius proximi, secundum se, con- sideratum, non quantum ad augmentum boni in ipso proximo. Ex hac enim parte tenentur, pace ex superius.

Ad secundum dicitur, quod est loquens de exterioribus, secundum charitatis actibus, quos loquitur, de quibus agitur in principio de principali charitatis actu interiori, qui est dilectio, cuius terminus est gaudium. Quicquid autem charitatis dilectioni proximi, oportet esse peccati mortale: contra hoc dicitur, quod tristitia de bono proximi contrariatur dilectioni proximi, quia spectat ad contrarium motum, nempe charitatis, ut terminus. Non motus charitatis ad bonum proximi est amando, desiderando, gaudendo, contra contrariatur directe motus odio, fugiendo, invidendo.

Unde patet, quod ex hoc, quod contrariatur gaudium, contrariatur dilectioni, & hoc est quod dicitur, quod non intendit quod omne contrarium cuiuscumque charitatis operi est peccatum mortale. Sicut ergo dicitur in littera.

¶ Ad eundem articulum, in principio ad tertium, Maritus occidit, dicens contra auctoritatem, quod hoc rursus non dicitur: quia argumentum semper ita arguitur sine oppositio misericordiae, sive nempe, quia secundum Aristotelem, misericordia, & nemesis passionis sunt.

¶ Ad hoc dicitur primo, quod locus ab auctoritate negative nihil valet. Quamvis enim Aristoteles non posuerit misericordiam inter virtutes, seu laudabiles passiones, non propterea sequitur, quin talis passio reducat ad medium secundum rectam rationem, possit fore veritatem propriam, ut insuper auctor dicit.

¶ Dicitur secundo, quod Aristoteles nescit virtutes etiam morales, quae attenduntur penes morem, ex theologalibus virtutibus derivantur, quales est misericordia, quae ut est virtus, est proprius effectus charitatis, ut in littera hac non frustra dicitur. Et propterea in argumento opime satisfactum est a theologo, in doctrina moralis theologica ex hoc quod invidia contrariatur virtuti misericordiae, & virtuti charitatis, & non solum passionibus.

¶ Super questionibus triginta sexta articulum tertium, & quartum.

¶ In articulo, & 4. eiusdem quod dicitur, An invidia vitium dicitur in plures species, an sit una species specialissima. Et est

A ratio dubij, quia definitio invidiae, scilicet quod est tristitia de bono alterius, in quantum videtur diminutionem propriae gloriae, vel excellentiae, nullam unam formalem rationem importat. Tristitia namque de bono proximo totum speciem est, quod odium proximi. Habent namque se odium & tristitia sicut amor & delectatio, quorum conclusio secundum speciem diversitatem, vel identitatem per se nota est. Determinatio autem adiuncta, in quantum apparet diminutionem propriae gloriae, vel excellentiae, dupliciter offendit. Primo, quia haec determinatio non est differentia contra obiectum ad propriam speciem, sed est designatio finis, ad quem ordinatur tristitia boni alterius, quod scilicet ordinatur ad gloriam, vel excellentiam propriam, quod sic manifestat. Eiusdem rationis est appetere aliquid propter propria gloriae, vel excellentiam, & refutare impedimentum illius: sicut eiusdem generis est in lapide appetere locum deorsum, & excludere impedimenta ipsi loco deorsum. Unde ex hac determinatione ostenditur, quod invidia non est quaecumque tristitia de bono proximi, sed imputata a tana gloria, vel superbia, & sic nullus unius speciei est. Secundo, quia sub distinctione de propria gloria, vel excellentia, per hoc autem utriusque speciei est, aut nullus determinate. Et augeat dubitatio, si species sortitur iuxta species gloriae, vel excellentiae: in oppositum autem est, quod invidiae species non assignantur.

¶ Ad hoc dicitur, quod invidia vitium relativum ad proximum, (quod dico propter invidiam fraternam gratiam, quod scilicet spiritus sanctus diffunditur, quoniam hoc contra Deum tendit) unius tantum speciei specialissime est. Sicut enim magnanimitas in omnibus appetit magna, unius est rationis: ita invidia in omnibus bonis proximi horrens excellentiam respectu sui, unius est rationis, ita quod ratio formalis, quia bona proximi obiectum sunt invidiae, est excellentia non absolute, sed respectu illius, qui invidet. Unde bona ipsa materialiter se habent in obiecto invidie, excellere autem invidium formaliter. Et quoniam excellentia ut sit unius rationis specialissime non minus, quam magnitudo in omnibus, quam respicit magnanimitas, apparet deo ex nulla parte invidia inveniunt habere plures species, quamvis latitudine habeat, & una sit gravior altera, pura in spiritualibus, quam in temporalibus: & circa maiora, quam circa minora.

¶ Ad objectionem autem primam in oppositum dicitur, quod tristitia de bono proximi absolute spectat ad speciem odij in tantum quod sit tristitia de excellentia boni proximi absolute, spectat ad obiectum, sed tristitia de bonis proximi ut excellit illi, spectat ad invidiam, ita quod invidet non tristat de

Secunda Secundae S. Thomae. N. excel-

Lib. 2. cap. 97. tom. 6.

Supra. q. 34. ar. 6. & mal. q. 8. ar. 1. co. & ad 5. & q. 104. ar. 1.

excellencia proximi absolute, sed respectu sui: odiens autem odit illam absolute.

Lib. 31. c. 32. in prin.

¶ Ad secundam uero dicitur, quod aliud est appetere propriam excellentiam, & aliud est recusare alienam in actibus; & habitibus animae licet in naturalibus; que imperfectum bonum affequentur, per unum fiat utrumque.

Lib. 4. ca. 14. in prin.

¶ Anima enim alicuius acturam bonum, & alio odit malum contrarium; quatenus ignis calefaciens do indicat calorem; & expellat frigus contrarium. Vnde in proposito uerum est, quod ex inordinato appetitu proprie excellentie, satis propinque oritur tristitia de aliena excellentia respectu sui, non tamen sunt idem, ut patet ex separatione. Stat namque quod inordinata appetat propria excellentiam, & non inuideat alienam, ut de demonibus patet, qui sine mutua adinuenit inuidia appetierunt inordinatae proprias excellentias, & tamen aliqui alij apprehendebant futuri excellentiores. Vnde inuidia habet pro ratione formali excellentiam alterius respectu sui, & non impanatur ab ipsa. Et hoc designatur, cum dicitur, quod est tristitia de alieno bono ut diminutum proprie excellentie.

Lib. 31. c. 31. a med.

¶ Ad ultimum dicitur, quod licet gloria inanis prius oriatur, ut Gregorius dicit, ex superbia quam inuidia: quia directius, ut proprius effectus, sicut gloria ab excellentia emanat, & ut in pluribus inuidia circa excellentiam huius boni quod gloria est, uersari uideatur, & ex appetitu glorie impanari uideatur: inuidia tamen per se circa excellentiam alienam respectu sui uersatur; & propterea non est diuersa, aut incerte speciei. Nec author de hoc dubitauit cuius doctrinam diffusam habes in questione de malo, & in questione

In ar. prac. huius 9.

amatores honoris, & gloria magis inuidet, ergo inuidia non est vitium capitale.

Lib. 31. c. 31.

¶ 2. Præ. Vitia capitalia uidentur esse leuiora, quam alia, quæ ex eis oriuntur. dicit enim Gregorius.

Q. præced. ar. 4.

¶ 3. Præ. Videtur quod inconuenienter eius filia assignentur a Gregorio. Moral. ubi dicit, quod de inuidia oritur odium, susurratio, detractio, exultatio in aduersis proximi, & afflictio in prosperis: exultatio enim in aduersis proximi, & afflictio in prosperis, idem uidentur esse quod inuidia, ut ex præmissis patet. non ergo ista debent poni ut filie inuidia.

Lib. 31. c. 31.

SED CONTRA est autoritas Gregorius. Moral. qui ponit inuidiam vitium capitale, & ei prædictas filias assignat.

RESPONDEO. Dicendum, quod sicut accidia est tristitia de bono spiritali diuino: ita inuidia est tristitia de bono proximi. Dicitur * est autem supra, accidiam esse vitium capitale ca ratione, quia ex accidia homo impellitur ad aliqua facienda, vel ut fugiat tristitiam, vel ut tristitia satisfaciat. Vnde eadem ratione inuidia ponitur vitium capitale.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut Gregorius dicit in 31. Moralium, Capitalia uitia tanta sibi coniunctione coniunguntur, ut non nisi unum de altero proferatur. Prima namque superbia soboles inanis est gloria, quæ dum oppressam mentem corripit, mox inuidiam gignit, quia dum uani nominis potentiam appetit, ne quis hanc alius adipisci ualeat, tabescit. Non est ergo contra rationem uitij capitalis, quod ipsum ex alio oriatur, sed quod non habeat aliquam principalem rationem producendi ex se multa genera peccatorum. Fortè tamen propter hoc, quod inuidia manifeste ex inani gloria nascitur, non

ponitur vitium capitale, neque ab Iudæ. * in lib. de Summo bono, neque a Cassiano in libro de Institutis cœnobiorum.

AD SECUNDUM dicendum, quod ex uerbis illis non habetur, quod inuidia sit maximum peccatorum, sed quod quado diabolus inuidiam suggerit, ad hoc hominem inducit, quod ipse principaliter in corde habet: quia sicut ibi inducitur consequenter, inuidia diaboli mors intotuit in orbem terrarum. Est tamen quedam inuidia, quæ inter grauissima peccata computatur, scilicet inuidia fratris, quæ gratia, secundum quod aliquis dolet de ipso augmento gratie Dei, non solum de bono proximi. Vnde ponitur peccatum in Spiritum sanctum, quia per hoc inuidiam homo quodammodo inuidet Spiritui sancto, qui in suis operibus glorificatur.

AD TERTIUM dicendum, quod numerus filiarum inuidia sic potest sumi quia in conatu inuidia est aliquid tanquam principium, & aliquid tanquam medium, & aliquid tanquam terminus. Principium quidem est, ut aliquis diminuat gloriam alterius vel in occulto; & sic est susurratio: vel manifeste, & sic est detractio. Medium autem est, quia aliquis intendens diminuire gloriam alterius aut potest, & sic est exultatio in aduersis: aut non potest, & sic est afflictio in prosperis. Terminus autem est in ipso odio, quia sicut bonum delectat, & causat amorem, ita tristitia causat odium, ut supra dictum est. * Afflictio autem in prosperis proximi uno modo est ipsa inuidia, in quantum aliquis tristatur de prosperis alterius, sed in quo habent gloriam quandam. Alio uero modo est filia inuidia, scilicet quod prospera proximi uentunt contra conatum inuidie, qui nititur impedire. Exultatio autem in aduersis non est directè idem quod inuidia, sed ex ea sequitur. Nam ex tristitia de bono proximi, que est inuidia, sequitur exultatio de malo eiusdem.

SED CONTRA est autoritas Gregorius. Moral. qui ponit inuidiam vitium capitale, & ei prædictas filias assignat.

RESPONDEO. Dicendum, quod sicut accidia est tristitia de bono spiritali diuino: ita inuidia est tristitia de bono proximi. Dicitur * est autem supra, accidiam esse vitium capitale ca ratione, quia ex accidia homo impellitur ad aliqua facienda, vel ut fugiat tristitiam, vel ut tristitia satisfaciat. Vnde eadem ratione inuidia ponitur vitium capitale.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut Gregorius dicit in 31. Moralium, Capitalia uitia tanta sibi coniunctione coniunguntur, ut non nisi unum de altero proferatur. Prima namque superbia soboles inanis est gloria, quæ dum oppressam mentem corripit, mox inuidiam gignit, quia dum uani nominis potentiam appetit, ne quis hanc alius adipisci ualeat, tabescit. Non est ergo contra rationem uitij capitalis, quod ipsum ex alio oriatur, sed quod non habeat aliquam principalem rationem producendi ex se multa genera peccatorum. Fortè tamen propter hoc, quod inuidia manifeste ex inani gloria nascitur, non

ponitur vitium capitale, neque ab Iudæ. * in lib. de Summo bono, neque a Cassiano in libro de Institutis cœnobiorum.

AD SECUNDUM dicendum, quod ex uerbis illis non habetur, quod inuidia sit maximum peccatorum, sed quod quado diabolus inuidiam suggerit, ad hoc hominem inducit, quod ipse principaliter in corde habet: quia sicut ibi inducitur consequenter, inuidia diaboli mors intotuit in orbem terrarum. Est tamen quedam inuidia, quæ inter grauissima peccata computatur, scilicet inuidia fratris, quæ gratia, secundum quod aliquis dolet de ipso augmento gratie Dei, non solum de bono proximi. Vnde ponitur peccatum in Spiritum sanctum, quia per hoc inuidiam homo quodammodo inuidet Spiritui sancto, qui in suis operibus glorificatur.

AD TERTIUM dicendum, quod numerus filiarum inuidia sic potest sumi quia in conatu inuidia est aliquid tanquam principium, & aliquid tanquam medium, & aliquid tanquam terminus. Principium quidem est, ut aliquis diminuat gloriam alterius vel in occulto; & sic est susurratio: vel manifeste, & sic est detractio. Medium autem est, quia aliquis intendens diminuire gloriam alterius aut potest, & sic est exultatio in aduersis: aut non potest, & sic est afflictio in prosperis. Terminus autem est in ipso odio, quia sicut bonum delectat, & causat amorem, ita tristitia causat odium, ut supra dictum est. * Afflictio autem in prosperis proximi uno modo est ipsa inuidia, in quantum aliquis tristatur de prosperis alterius, sed in quo habent gloriam quandam. Alio uero modo est filia inuidia, scilicet quod prospera proximi uentunt contra conatum inuidie, qui nititur impedire. Exultatio autem in aduersis non est directè idem quod inuidia, sed ex ea sequitur. Nam ex tristitia de bono proximi, que est inuidia, sequitur exultatio de malo eiusdem.

SED CONTRA est autoritas Gregorius. Moral. qui ponit inuidiam vitium capitale, & ei prædictas filias assignat.

RESPONDEO. Dicendum, quod sicut accidia est tristitia de bono spiritali diuino: ita inuidia est tristitia de bono proximi. Dicitur * est autem supra, accidiam esse vitium capitale ca ratione, quia ex accidia homo impellitur ad aliqua facienda, vel ut fugiat tristitiam, vel ut tristitia satisfaciat. Vnde eadem ratione inuidia ponitur vitium capitale.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut Gregorius dicit in 31. Moralium, Capitalia uitia tanta sibi coniunctione coniunguntur, ut non nisi unum de altero proferatur. Prima namque superbia soboles inanis est gloria, quæ dum oppressam mentem corripit, mox inuidiam gignit, quia dum uani nominis potentiam appetit, ne quis hanc alius adipisci ualeat, tabescit. Non est ergo contra rationem uitij capitalis, quod ipsum ex alio oriatur, sed quod non habeat aliquam principalem rationem producendi ex se multa genera peccatorum. Fortè tamen propter hoc, quod inuidia manifeste ex inani gloria nascitur, non

QVAESTIO XXXVII. De peccatis, que opponuntur paci, in duos articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de peccatis, que opponuntur paci. Et primo, de discordia, que est in corde. Secundo, de contentione, que est in ore. Tertio, de his que pertinent ad opus scilicet de schismate, rixa, & bello.